30/03/2026

Γελεκτζήδες: Τα «αμούστακα» Μεσολογγιτόπουλα στον αγώνα προς την Έξοδο…

/ Γνώμες

«…Αλλά θέλει πιστεύσει τάχα ο κόσμος, ότι και τα δεκαπενταετή παιδιά μας, ώρμησαν κατά των απίστων Τούρκων και τους επολέμησαν με ανέκφραστον θάρρος πετροβολούντα;…»

Εφημερίδα, «Ελληνικά Χρονικά»

- *Γράφει ο Καθηγητής Χρήστος Γερ. Σιάσος*

Όσο απομακρυνόμαστε από τη ροή του χρόνου και εννοώ από την Ηρωική Έξοδο του Μεσολογγίου, που αισίως φθάσαμε στην επέτειο των διακοσίων χρόνων, τόσο

το χρέος μας γίνεται επιτακτικότερο να συγκεντρώσουμε περισσότερα ιστορικά ντοκουμέντα που έρχονται στο φως από την επίμονη έρευνα κάποιων αλλά και από τα «ξαφνιάσματα» της τύχης, μέσα στο χρόνο. Διακόσια χρόνια από την Ηρωική Έξοδο των Ελεύθερων Πολιορκημένων του Μεσολογγίου και η Ιερή Πόλη γιορτάζει την

Επέτειο των Επετείων. Με λαμπρές εορταστικές εκδηλώσεις, από το Δήμο, την Περιφέρεια, τη Μητρόπολη αλλά και από διάφορους Φορείς – Συλλόγους ανά την Ελλάδα και όχι μόνο, άρχισαν από την αρχή αυτού του χρόνου και θα τελειώσουν το Δεκέμβριο, δίνοντας τη μεγαλύτερη δυνατή παρουσία των γεγονότων καθ’ όλη τη διάρκεια του αγώνα.

Αυτοί που γράφουν την ιστορία, καταγράφουν συνήθως πράξεις και κατορθώματα επώνυμων αγωνιστών, όμως, τις περισσότερες φορές δεν καταπιάνονται με τους ανώνυμους και τους αφανείς Ήρωες. Τέτοιους αγωνιστές – Ήρωες είχαμε πολλούς στο πολιορκημένο Μεσολόγγι και δεν είναι άλλοι από τους μικρούς μας Ελεύθερους Πολιορκημένους που αποτελούσαν την εκλεκτή ομάδα των γελεκτζήδων. Ναι, ήταν τα «αμούστακα» Μεσολογγιτόπουλα από 10 μέχρι 18 χρόνων που φορούσαν το γελέκο τους για να πολεμούν πιο εύκολα.

Ο Κωστής Παλαμάς στο ποίημά του θα γράψει για τον ηρωισμό των μικρών αυτών παιδιών: «…Μη φοβηθείς το χαλασμό/ Φωτιά! Τσεκούρι!/ Τράβα και χτίσε κάστρο απάνου τους/ και ταμπουρώσου μέσα,/ για πάλεμα, για μάτωμα/ για την καινούργια γέννα…»

Η θυσία τους υπήρξε πρωτόγνωρη, όχι μόνο για την Ελληνική, αλλά και για την Παγκόσμια Ιστορία. Στον αγώνα λοιπόν δεν «ρίχτηκαν» μόνο οπλαρχηγοί, πολεμιστές, άνδρες, γυναίκες αλλά και τα «αμούστακα» παιδιά, αυτά τα Μεσολογγιτόπουλα, τα πεινασμένα, τα δυστυχισμένα, που λίγο πιο πέρα έβλεπαν το άψυχο σώμα του πατέρα, της μάνας, του αδερφού, δεν μπορείς να τα αγνοήσεις, γιατί αυτά με τον δικό τους τρόπο έπλεξαν το ηρωικό στοιχείο του αγώνα. «…Μια ομάδα από μικροπαίδια, επηρεασμένα από τη μεγαλοπρεπή τελετή του όρκου του Λόρδου Βύρωνα, πάνω στον τάφο του Μάρκου Μπότσαρη… ορκίστηκαν όλα τους ζωσμένα ψεύτικα σπαθιά στη μέση, να υπερασπίσουν την Πατρίδα, μέχρι θανάτου… γεμίζουν κατά τις μάχες τα τουφέκια των αγωνιστών, μένοντας δίπλα τους, εξουδετερώνουν με επιδεξιότητα και ψυχραιμία, αλλά με άμεσο, πάντα, κίνδυνο της ζωής τους, τις μπόμπες των Αγαρινών…» μας γράφει ο αείμνηστος Μεσολογγίτης Κωστάκης Πετρόπουλος.

Πολλά είναι τα παιδιά που ρίχτηκαν στον πόλεμο, θα αρκεστούμε σε μερικά από αυτά γράφοντας κάποια ζωντανά παραδείγματα. Ένα μικρόσωμο μόλις δέκα

χρονών, ο Γιωργάκης σώζει την κατάσταση σε κάποιο αιφνιδιασμό από Τουρκαλβανούς. Ο μικρός πολεμιστής αρπάζει το όπλο του τραυματισμένου πατέρα του και πυροβολεί τον Τουρκαλβανό και τον σκοτώνει.

Όταν οι Τούρκοι έκοψαν το νερό στους Μεσολογγίτες μια ομάδα από γελεκτζήδες ανέλαβε να μεταφέρει καθαρό νερό από μια πηγή περνώντας μέσα από τους Τούρκους και όταν έφτασαν στη πηγή πήραν καθαρό νερό και γεμάτα χαρά το μετέφεραν στην πόλη και το έδωσαν στου αρρώστους συμπολίτες τους.

Ο Αρτέμιος Μίχος στα απομνημονεύματά του γράφει: «Την 24η λοιπόν Μαρτίου, μίαν ώραν προ της δύσεως του ηλίου, εφάνης αν πλείστα σώματα εξερχόμενα των κατασκηνωμάτων του Κιουταχή και διευθυνόμενα προς την Άσπρην Αλυκήν, κειμένην προς δυσμάς του Μεσολογγίου εις ην ελλιμενίζετο πάντοτε ο εχθρικός στολίσκος και ελάμβανε όλα τα αναγκαία… Τώρα, ο εχθρός προσεγγίζει το νησάκι της Αγίας Τριάδος και επιχειρούν έφοδο. Ο Στρατηγός, Κίτσος Τζαβέλας, με μικρά πλοιάρια, γαΐτες, εκτός από τους άνδρες πυροβολητές πήρε μαζί του και αμούστακα παιδιά, τους περίφημους γελεκτζήδες και με μικρά πλοιάρια έφθασε στο νησάκι για να εμψυχώσει τη φρουρά, «ενέπνευσεν όλο το θάρρος εις τα παλληκάρια εκείνα».

Οι δύο Στρατηγοί, Τζαβέλας και Σωτηρόπουλος, σκοτώνουν αμέσως κάθε επίθεση εχθρική, τα βόλια δεν χάνουν τον στόχο τους και οι Τούρκοι αρχίζουν να υποχωρούν, ο Κιουταχής πληγώνεται βαριά και αποσύρεται μαζί με τα στρατεύματά του. Οι απώλειες ξεπερνούν τους 1500 νεκρούς και τραυματίες, οι γελεκτζήδες αψηφώντας τις απειλές του εχθρού τροφοδοτούσαν τους πολεμιστές του νησιού με νερό και εφόδια, η μάχη σώμα με σώμα συνεχίζεται… «…Όσο για τα παιδιά, βλέπουν τα ντουφέκια, τις πάλες, τα γιαταγάνια, τις μπιστόλες και τα ρέγεται η ψυχή τους. Ξεκολλημό δεν έχουν από τις ντάπιες και ταμπούρια και χύνουν με μολύβι κανονάκια και μπάλες…» μας πληροφορεί ο Φωτιάδης.

Στην εφημερίδα του Ιάκωβου Μάγερ «Ελληνικά Χρονικά» διαβάζουμε: «…Αλλά θέλει πιστεύσει τάχα ο κόσμος, ότι και τα δεκαπενταετή παιδιά μας, ώρμησαν κατά των απίστων Τούρκων και τους επολέμησαν με ανέκφραστον θάρρος πετροβολούντα;…». Επίσης: «… Τα παιδιά του Μεσολογγιού… με πόση διαβολιά και σβελτάδα, άλλα κουβαλάνε πέτρες κι άλλα τις ρίχνουν ψηλοκρεμαστά να ζυαστούν και να πέσουν με ορμή μέσα στο ταμπούρι του εχθρού. Δύο ώρες βάσταξε τούτη η μάχη και κείνη τη μέρα το βραβείο της αξιοσύνης το πήραν τα παιδιά…»

Τα Μεσολογγιτόπουλα ανέλαβαν και μια δύσκολη αποστολή αυτή του ταχυδρόμου, μεταφέροντας μηνύματα και πληροφορίες στους πολεμιστές, αφού περνούσαν ανάμεσα από τον εχθρό. Τρία παλληκαράκια τα συνέλαβαν οι στρατιώτες του

Κιουταχή τα πήγαν στο στρατόπεδο και τα κρέμασαν λίγο πιο πέρα από τις ντάπιες για να τα βλέπουν οι δικοί τους άνθρωποι.

Ο Μάνθος Τρικούπης, γιός του Γιάννη Τρικούπη και αδερφός του ιστορικού και Πρωθυπουργού Σπυρίδωνος Τρικούπη, μόλις δεκαοκτώ χρόνων, στη ναυμαχία που έγινε στις 25 Ιουλίου1825 στο Βασιλάδι, μεταξύ Τούρκων και Ελλήνων, διακρίθηκε ο Μάνθος που για συμπολεμιστής του είχε τον αδερφό του Θεμιστοκλή και άλλα Μεσολογγιτόπουλα.

Επίσης, το Βασιλάδι που ήταν το προπύργιο του Αιτωλικού και του Μεσολογγίου, το πρωί της 23 Φεβρουαρίου 1826, δέχεται σκληρή επίθεση από τον εχθρό. Τότε, ένα δεκάχρονο παλληκάρι ο Σπύρος, γιος του Αρχηγού της Φρουράς Αντιστράτηγου Παπαλουκά, ήταν πυροβολητής σε ένα κανόνι. Από τη βιασύνη του να βάλει φωτιά στο κανόνι του, πέφτει ένα αναμμένο κάρβουνο στην μπαρουταποθήκη με αποτέλεσμα να τιναχτεί στον αέρα. Το γεγονός αυτό γίνεται η αιτία να «πέσει» το Βασιλάδι και στη συνέχεια το Μεσολόγγι. Ο Σπύρος πιάστηκε αιχμάλωτος μαζί με τη μάνα του, μετά από καιρό ελευθερώθηκαν και επέστρεψαν και οι δύο στο Μεσολόγγι.

Σε άλλο σημείο της εφημερίδας του Ιάκωβου Μάγερ διάβάζουμε: «…Μετά την παύσιν του τυφεκισμού ηνώθησαν οι παίδες μας μετά των στρατιωτών και ήρχισαν τον πετροπόλεμον με τους Τούρκους· Εις το είδος τούτο της μάχης έδειξαν πλέον ηρωικά σημεία οι παίδες μας, μη λογαριάζοντες, ποσώς τον κίνδυνον… Περιεργότερον είναι προσέτι να θεωρεί τις τους παίδας οίτινες κατασκεύασαν τώρα μικρά κανόνια και βόμβας από μόλυβδον και από μόνην την έμφυτον ροπήν κινούμενοι, παρατάσσονται εις τας αγοράς και κάμνουσιν όλα τα κινήματα προς άμυναν και φύλαξιν. Θαυμασμού άξιον είναι πόσον επιτηδεύθησαν οι νέοι ούτοι μηχανικοί εις την αναλογίαν και ακρίβειαν των πολυβόλων των, και εις την τακτικήν των πολεμικών κινημάτων αρμονίαν…»

Ο Μανώλης δεκαεπτά χρόνων, βλέποντας κάθε μέρα έναν μεγαλόσωμο Τουρκοαράπη να ανεβάζει επιδεικτικά στο στρατόπεδό του τη σημαία τους, αποφάσισε με ένα γιαταγάνι στο χέρι να κρυφθεί μέσα σε θάμνους και όταν ο Τουρκοαράπης σήκωνε τη σημαία του καταφέρνει μια με το γιαταγάνι του και τον σκοτώνει. Ο Μανώλης τρέχοντας μπαίνει στο φρούριο όπου οι πατριώτες του, του κάνουν μεγάλη υποδοχή γι’ αυτό που έκανε.

Ένα άλλο παλληκάρι, ο Παντελής Πλατύκας, επισκευάζει μια μισογκρεμισμένη ντάπια. Δίπλα του έχει και το καριοφύλι του, που το χρησιμοποιεί αν χρειαστεί να πολεμήσει. Δυστυχώς, μια σφαίρα του αφαιρεί τη ζωή. Ο Επίσκοπος Ιωσήφ Ρωγών κηδεύει το παλληκάρι με κάθε τιμή και στον επικήδειο λόγο του προτρέπει τους

φίλους του να μιμηθούν, «την γενναιοψυχίαν του εν μακαρία τη λήξει συναδέλφου των».

Ο δεκατριάχρονος Αντώνης Μπάκας έπεσε νεκρός σε μια πολύνεκρη μάχη. Τον έκλαψε όλο το Μεσολόγγι και η εφημερίδα έγραψε: «Εισήλθε εις το Πάνθεον των Ηρώων και ότι έδειξε τα πλέον μεγάλα ενός Ήρωα σημεία». Ο ιστορικός Σπύρος Τρικούπης γράφει ότι, σ' ένα γιουρούσι ο Ήρωας αυτός κατόρθωσε να αφοπλίσει δύο Γκέκηδες.

Τη βραδιά της Εξόδου πολλά είναι τα παλληκάρια που σκοτώθηκαν μετά από σκληρούς αγώνες με τον εχθρό. Από την οικογένεια του Τάσου Μπακανδρέα σκοτώθηκαν τα τέσσερα παιδιά του και τα άλλα τρία, ο Αντρέας 20 χρονών, ο Κώστας 15 χρονών κι ο Σπύρος 11 χρονών πιάστηκαν αιχμάλωτα μαζί με τη μάνα τους και μετά τη σκλαβιά γύρισαν ξανά στο ελεύθερο πια Μεσολόγγι το 1833.

Από την οικογένεια Μπαλαμπάνη σκοτώθηκαν τη βραδιά της Εξόδου τα έξι παιδιά του, ο Θανάσης, ο Βασίλης, ο Γιώργος, ο Δημήτρης, ο Κώστας κι ο Τάσος, οι δύο αδερφές των Ελένη και Μαρία πιάστηκαν αιχμάλωτες και έζησε ο ένατος αδερφός των ο Στάμος. Ο κατάλογος δεν σταματά εδώ, συνεχίζει και θα μπορούσαμε να προσθέσουμε όλα τα παιδιά του κόσμου που καθημερινά «φεύγουν» από τη ζωή μέσα στους πολέμους και όχι μόνο…

Πρωταγωνιστές στη μάχη για τη λευτεριά στο Μεσολόγγι οι γελεκτζήδες με σύνθημα τους, το πρωί να τους βρει ελεύθερους και όχι σκλάβους. Δεν τα φοβίζει ο θάνατος, τα φοβίζει η ζωή χωρίς τη λευτεριά τους, χωρίς ελεύθερο το Μεσολόγγι… Τραγική η μοίρα τους, αντί να παίζουν όπως όλα τα παιδιά του κόσμου, κονταροχτυπιούνταν με τον άγριο χάροντα, πεινασμένα, ταλαιπωρημένα, περιμένοντας το μοιραίο…

Χρωστάμε πολλά σ' αυτά τα παιδιά, η Πολιτεία ας φροντίσει να ανεγείρει στον Κήπο των Ηρώων, γιατί Ήρωες ήταν και οι γελεκτζήδες, ένα μνημείο αντρειοσύνης των παιδιών όλων των πολιορκιών και της Εξόδου, στο οποίο κάθε χρόνο στις Γιορτές Εξόδου, να γίνεται προσκλητήριο όλων των αδικοσκοτωμένων παιδιών του κόσμου…